ANALECTA CRITICA
AD
PLATONIS DE RE PUBLICA LIBROS.

Dissertatio inauguralis

quam

ad summos in philosophia honores rite capessendos

amplissimo philosophorum ordini

in

universitate Ludovico-Maximiliana Monacensi

proposuit

Antoninus Prandtl Monacensis

die XXX. mensis Octobris a. 1903.

München 1904

Druck von M. Ernst, Senefelderstraße 4.

ANALECTA CRITICA
AD
PLATONIS DE RE PUBLICA LIBROS.

Dissertatio inauguralis

quam

ad summos in philosophia honores rite capessendos
amplissimo philosophorum ordini

in

universitate Ludovico-Maximiliana Monacensi

proposuit

Antoninus Prandtl Monacensis

die XXX. mensis Octobris a. 1903.

München 1904
Druck von M. Ernst, Senefelderstraße 4.

Pauca commentatione hac ad emendandos Politiae libros in medium conferam; in quibus si recta ratio ac diligentia inesse iudicabitur, vel haec quamvis exigua emisisse satis habebo. Nam in illis ipsis, opinor, virtutibus, certa anquirendi via quadam ac cauta diligentia, omnis criticorum ars posita est. Quare, nisi omnino ea, quae tradita sunt, aut scriptoris adversantur sententiae aut communem ac rectam dicendi consuetudinem respuunt aut omni denique carent sensu, librorum manu scriptorum verba genuina minime esse movenda censeo. Quam sectam recentissimae aetatis critici quidam*) parum secuti esse mihi videntur, quippe qui ex eo, quod ipsi — ac nescio an soli — obiter legentes haeserunt in loco aliquo, vel ex eo, quod potuerit scriptor id, quod vult dicere, etiam aliis enuntiare verbis quam iis, quae tradita sunt, enuntiasse eum aliter vere efficere sibi videntur. At ubi primum inani doctrinae ducuntur iactantia, simul ab artis ac disciplinae via temere recedunt. Velim ne ipse in hanc inciderim reprehensionem, qua ut liberum esset hoc opus, enixe equidem studebam. — Sed timeo, ne acta interdum agere videar disputans de locis, quorum ratio ab hoc vel illo viro docto iam pridem ad liquidum perducta sit. At quoniam fit saepius, ut veritas difficiles ad lucem habeat aditus, falsi farragine oblitterata, vel hoc operae pretium esse duxi, viam monstrare meliorem iam pridem munitam, sed nunc quidem temere a recentioribus relictam. Atque haec hactenus. Iam ad ipsum aggrediar opus.

*) dico Herwerdenium, Hartmanum atque id genus.

*

rep. I. p. 333 e.

Hac lectionum varietate codices editionesque inter se discordant: Ἆρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι, καὶ λαθεῖν οὗτος δεινότατος ἐμποιῆσαι; sic libri manu scripti meliores fere omnes, nisi quod Paris. A secundum Campbelli collationem conectit φυλάξασθαι καὶ λαθεῖν; eadem Hermanni et Campbelli editiones exhibent.

Faesius autem (Astius, Turicenses, Jowettius, Wohlrabius) sic scribit: Ἆρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι καὶ λαθεῖν (Astius supplendum censet νοσῶν, quod quis est, cui legenti in mentem veniat?), οὗτος δεινότατος καὶ ἐμποιῆσαι; καὶ in deterioribus nonnullis exstat libris manu scriptis, deest in Paris. A et Venet. Π[1].

Bekker vero ac postea Stallbaumius in edit prima Monac. q et Florent. β' amplexi sunt legentes: Ἆρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι καὶ (Stallb. voculae καὶ uncos addidit) μὴ παθεῖν, οὗτος δεινότατος καὶ ἐμποιῆσαι;

Denique Schneider eumque comprobans Stallbaumius in edit. secunda: Ἆρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινός φυλάξασθαι, καὶ λαθεῖν οὗτος δεινότατος ἐμποιήσας; —

Iam singula, quo ordine apposuimus, eodem excutiamus anquirentes, quid valeant ad sanam ac rectam loci huius rationem.

Atque ea quidem, quam primam exscripsimus lectionem, utique reicienda est propter soloecismum infinitivi ποιῆσαι verbo λαθεῖν subiecti. Quem hoc licere loco contendit Campbellius, quia ἐμφατικῶς ponatur verbum ἐμποιῆσαι; at, quaesumus, si quam fieri potest maxime prematur, num ideo soloecismum admittere liceret? Accedere existimat, quod

propter δεινότατος propria verbi λανθάνειν constructio facile mutetur. Sed fieri nullo modo potest, ut is, qui hunc locum perlegit, verbum ἐμποιῆσαι enuntians infinitivi λαθεῖν, duorum tantum verborum intervallo remoti, iam penitus oblitus sit, ita ut voce δεινότατος inducatur, ut infinitivum pro participio ponat.

Eorum autem, quos deinde nominavimus, scriptio ideo improbanda est, quod vocula καὶ, quam inter δεινότατος et ἐμποιῆσαι inserunt, in duobus illis, qui optimae sunt notae, codicibus, Paris. A et Venet. Π, deest, nec facile potuisset elabi, si umquam recte stetisset.

Sequuntur Monac. q et Florent. β', qui nimis ab optimorum librorum scriptione recedunt, quam ut genuina Platonis verba in integrum eos restituere credas. Duas enim voculas, quae in illis desunt, inculcant.

Relinquitur, ut Schneideri amplectaris coniecturam ἐμποιήσας emendantis. Quam Jowettius ita refutare sibi videtur, ut dicat cavendi notioni hic non notionem latendi (φυλάξασθαι — λαθεῖν), sed notionem faciendi (φυλάξασθαι — ἐμποιῆσαι) opponi. At verbo λανθάνειν cum participio coniuncto non utique verbi λανθάνειν significatio praevalet, sed ea, quae participio continetur, ita ut λαθεῖν ἐμποιήσας plane idem sit quod λάθρᾳ ἐμποιῆσαι. Si tamen malis verbi ἐμποιῆσαι significationem magis tamquam elucere, hanc loci persanandi rationem proponam: Ἄρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι, καὶ λαθὼν οὗτος δεινότατος ἐμποιῆσαι; cf. Prot. 321 e λαθὼν εἰσέρχεται; Prot. 342 c συγγίγνονται τοῖς σοφισταῖς λανθάνοντες τοὺς ξένους; Axioch. 367 b εἶτα λαθὸν ὑπῆλθε τὸ γῆρας.

Sed tamen cum Jowettio malim retinere codicum verba atque eam, quae est in Paris. A, distinc-

tionem: *Ἆρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι καὶ λαθεῖν, οὗτος δεινότατος ἐμποιῆσαι;* primum enim nihil inest in eis, quod pugnet contra grammaticen; deinde nihil, quod haud ita apte respondeat ad rem, de qua agitur, etsi sunt fortasse, qui exigant pro notione *ἐμποιῆσαι* notionem *λάθρᾳ ἐμποιῆσαι*, quoniam Socrates eo tendat, ut possit concludere: *ὅτου τις ἄρα δεινὸς φύλαξ, τούτου καὶ φὼρ δεινός;* est autem *φὼρ ὁ λάθρᾳ ποιῶν* sive *ὁ λαθὼν ποιήσας*. — At ne in primo quidem huius conclusionis membro ista furtim agendi significatio continetur. Dixit enim philosophus: *ἆρ' οὐχ ὁ πατάξαι δεινότατος — —, οὗτος καὶ φυλάξασθαι;* Eo addit: *ἆρ' οὖν καὶ ὁ νόσον ἐμποιῆσαι δεινότατος, οὗτος καὶ φυλάξασθαι*, sive, quod idem est: *ἆρ' οὖν καὶ ὁ νόσον φυλάξασθαι δεινότατος, οὗτος καὶ ἐμποιῆσαι;* Nondum igitur philosopho haec enuntianti in animo est concludere, quisquis custos sit bonus, eundem f u r e m esse versutum, sed tantum, eundem esse r a p t o r e m, vel fraude vel vi rapientem. Cogitationes autem alio interdum, quam quo primum spectarunt, declinare, minime a Platonis dialogis alienum esse cum saepius statuas, tum in sequentibus habebo quod ostendam (v. quae disseruimus ad reip. III. 396 e). — At fuerunt, qui putarent ineptum illud esse: *νόσον λαθεῖν* tamquam hostem aggredientem. Haud video, qui ineptum sit; immo Socrates id ipsum vult exprimere eidem cavendi et aggrediendi arti, quae sit in pugna adversus hostes, etiam in morbos locum esse. Hac eadem de causa non est, quod *καὶ* inseratur ante *ἐμποιῆσαι*, scilicet quoniam Socrates cum maxime hoc vult dicere, eandem illam pugnae rationem vel adversus morbos esse, eam rationem ipsam ut iam demonstratam ac notam non iam ita extollens.

rep. I. p. 343c.

καὶ οὕτω πόρρω εἶ περί τε τοῦ δικαίου καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥστε ἀγνοεῖς, ὅτι ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι, τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος ξυμφέρον, οἰκεία δέ τοῦ πειθομένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη, ἡ δὲ ἀδικία τοὐναντίον, καὶ ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ' ἀρχόμενοι ποιοῦσι τὸ ἐκείνου ξυμφέρον κρείττονος ὄντος κτλ.

Astius (Bekker) comma ante *καὶ ἄρχει* delet deletoque eo voculam *καὶ* (ante *ἄρχει*) idem significare putat quod *μέν*, ita ut respondeat ad voculam *δέ* ante *ἀρχόμενοι* positam; *τοὐναντίον* autem adverbii hic vices gerere. Quam sententiam pridem Schneiderus refutavit ostendens *τοὐναντίον* breviter enuntiatum esse pro *οἰκεῖον ἀγαθόν*, *ἀλλοτρία δὲ βλάβη*; ergo *καὶ* simplex est copula. Ceterum *ἡ ἀδικία ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν* audacius mihi dictum esse videtur quam pro simplicissima illa Platonis elocutione. Attamen, cum retinemus comma illud, quod est post *τοὐναντίον*, maximae implicari videmur difficultati, cum non habemus, quod ut subiectum adicere possimus ad verbum *ἄρχει*. Neque enim *τὶς* nec magis *ὁ πειθόμενος*, quod proxime antecedit, suppleri potest. Nihilo setius neminem non existimo hoc enuntiatum recte intellegere, nempe interpretantem *ὁ ἄρχων*. Qui fit? Opponuntur sibi in enuntiatione praecedente ut homines omnino contrarii et *ὁ ἄρχων* (*καὶ κρείττων*) et *ὁ πειθόμενος* (*καὶ ὑπηρετῶν*); sequuntur *καὶ ἄρχει τῶν εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων* hoc est *τῶν πειθομένων*; nam in eis, quae antecesserunt, dictum erat hoc illudque plane idem esse. Ergo quicumque hoc enuntiatum perlegit, illico ac tamquam nescius ad *ἄρχει* addit *ὁ ἄρχων*.

Omnino hoc possumus statuere de Platonis elocutione, opprimi interdum subiectum vel — quod addimus — praedicatum, si modo — non per grammatices quidem leges — sed tamen ex rei de qua agitur sensu ut certum ac minime dubium suppleri potest.

Luce clarius hoc accidit rep. II 360 a *τούτου δὲ γενομένου ἀφανῆ αὐτὸν (τὸν Γύγην) γενέσθαι τοῖς παρακαθημένοις καὶ διαλέγεσθαι ὡς περὶ οἰχομένου.* Ex eis, quae antea narrata sunt, apparet verbo *διαλέγεσθαι* subiectum esse *τοὺς νομέας.*

De praedicato vero tali modo omisso cf. rep. III. 387 e: *Ἥκιστα ἄρ' αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος ἢ ἀδελφοῦ ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων. Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστ' ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πρᾳότατα, ὅταν τις αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ.* Haud scio an nemo umquam, qui haec perlegerit, de eo, quod vult dicere philosophus, vel minime dubitaverit, etsi fieri posse haud existimo, ut, quod censet Schneiderus, ad *ὀδύρεσθαι* mente adiciat *συμβήσεται*, quod verbum *συμβήσεται* sumendum esse de *ἐστίν* apud *δεινόν*, quod verbum *ἐστίν* ne ipsum quidem in textu exstare, sed animo dumtaxat suppleri; neque ex Hartmani praecepto quemquam ex *ἥκιστα δεινόν* per zeugma *εἰκός* ad *ὀδύρεσθαι* cogitare equidem puto. Immo sic se res habet. Agitur de bono cive proboque rei publicae custode; enuntiatur de eius virtutibus: *Ἥκιστα ἄρ' αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος ἢ ἀδελφοῦ ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων;* sequuntur: *Ἥκιστ' ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πρᾳότατα;* atqui scit is, qui haec et antecedentia perlegerit, qualem bonum custodem esse Socrates velit; ergo infinitivis *ἥκιστ' ὀδύρεσθαι — φέρειν δὲ* invicem sibi oppositis nil aliud mente potest adicere nisi *προσήκει.* — Rectam igitur ellipsin quam vocant hoc loco stare equidem mihi persuasi.

Quam omnino non esse Astius censet, verbum ὀδύρεσθαι sicut antecedens δεινόν acute existimans pendere ab λέγομεν; at postquam enuntiatum est Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος κτλ., haud facile inducimur, ut ellipsin Ἥκιστα ἄρ' αὐτῷ δεινόν infinitivo suppleamus εἶναι; immo quivis intellegit δεινόν ἐστιν. Itaque ne ὀδύρεσθαι quidem ad λέγομεν potest referri. Stallbaumius (Adamus) fortiore manu textui medelam adhibens mutandum proposuit ὀδύρεται, φέρει δέ. Neukirchius: Ἥκιστ' ἄρα καὶ μὴ ὀδύρεσθαι, quae suspensa esse censet ab δεινόν; Richardsius (The Classical Review 1893) ὀδύρεσθαι ἔοικε; Monac. q² χρή pro καί; denique Hartmanus δεῖ; — quae apposuisse omnia satis esse existimo.

rep. II. p. 359 d.

(1) — — — ἰδεῖν ἐνόντα νεκρόν, ὡς φαίνεσθαι, μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον, τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν, περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον, ὃν περιελόμενον ἐκβῆναι. Sic Paris. A aliique libri manu scripti, quos secutus est Hermannus.

(2) — — — ἄλλο μὲν ἔχειν οὐδέν: Venet. Π alique, quos comprobarunt Bekker, Stallbaumius Schneider Hartmanus.

(3) — — — δακτύλιον φέρειν: Venet. Ξ et Florent. b.

(4) — — — τούτῳ δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν: Vatic. Θ, r, Vindob. Φ.

(5) Winckelmannus (Adamus) hoc coniecit: τοῦτον δὲ — — — χρυσοῦν δακτύλιον περιελόμενον ἐκβῆναι (omisso ὅν).

(6) Jacksonius (Proceedings of the Cambridge Philological Society 1882 vol. II. p. 12): τούτου δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν, περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον περιελόμενον ἐκβῆναι (omisso ὅν).

Alii alia. —

Patet libros eos, qui dissentiunt a Paris. A, nihilo setius eum pro exemplo habuisse, quia videlicet id, quod in Paris. A mendosum deprehenditur, sanare conantur. Ergo lectiones, quas praebent, si quidquam, coniecturarum dumtaxat vice valent. Atque *ἔχειν* et *φέρειν* quidem in aperto est, si essent genuina, haud facile potuisse excidere ex libris.

τούτῳ autem ideo claudicat, quia elipsis oppresso infinitivo *εἶναι* obscurior esse videtur. Item librarii Parisini A et editoris Hermanni nimia exprobranda est obscuritas, qui ipsi oppresso infinitivo *ἔχειν* ellipsin statuunt. Neukirchius vero eandem codicis Parisini scriptionem retinens ad *τοῦτον* mente adiciendum esse *ἔχοντα* putat ex eis quae antecedunt: *ἵππον* — — — — *ἔχοντα.* Sed timeo, ut quisquam haec possit mente adhuc tenere, cum legit illa, duorum versuum spatio distantia. Winckelmannus porro in eo fallitur, quod accusativum personae (*τοῦτον*) pro genitivo (cf. Gorg. 502 c) cum *περιαιρεῖσθαι* coniungit. Jacksonii relinquitur coniectura, quae utique probanda est, nisi quid melius excogitare possis. At posse mihi videor, idque ita, ut et ad codicum scriptionem propius accedam, pronomen *ὅν* in textu retinens, et ut enuntiatio quam fieri potest maxime ad rem quadret. Genuina enim Platonis verba haec esse puto:

ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα καταβῆναι, καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ μυθολογοῦσι θαυμαστὰ καὶ ἵππον χαλκοῦν κοῖλον θυρίδας ἔχοντα, καθ' ἃς ἐγκύψαντα ἰδεῖν ἐνόντα νεκρόν ὡς φαίνεσθαι μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον, τούτου δε ἄλλο μὲν οὐδὲν (sc. *ἰδεῖν*), *περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον, ὃν περιελόμενον ἐκβῆναι.*

Paululum de tradita codicibus scriptione, assentiens Jacksonio, declinavi, litteram *Y* in *Λ* vitiatam esse existimans.

Maxima vero additur huic coniecturae fides collatis duabus huius loci versionibus, quae ex antiquitate ad nostram usque aetatem permanserunt. Tradit enim Cicero in officiis lb. III. § 38: „— — — corpus hominis mortui vidit magnitudine invisitata anulumque aureum in digito (sc. vidit) — — —“. Luce clarius est Ciceronem nihil aliud apud Platonem legisse nisi id ipsum, quod supra restitutum apposuimus: — — *ἰδεῖν ἐνόντα νεκρόν* — —, *τούτου δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν, περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον* sc. *ἰδεῖν*. Haec eadem vero verba et Nizámí poeta habuit in Platonis Politia vel graeca vel arabica, unde de Gyge sic narrat (Sikandar-námah, pars secunda):

„And he saw an old man asleep therein,
Not one of his gray hairs moved from its place,
And on his hand a ring of gold.“

vide The Journal of the Asiatic Society of Bengal 1862 vol. XXX. p. 151, sq.

rep. II. p. 366 a.

δίκαιοι μὲν γὰρ ὄντες ἀζήμιοι ὑπὸ θεῶν ἐσόμεθα, τὰ δ' ἐξ ἀδικίας κέρδη ἀπωσόμεθα· ἄδικοι δὲ κερδανοῦμέν τε καὶ λισσόμενοι ὑπερβαίνοντες καὶ ἁμαρτάνοντες πείθοντες αὐτοὺς ἀζήμιοι ἀπαλλάξομεν.

Haec codices plurimi in eisque Paris. A exhibent. Aliquot libri (Venet. *II* aliique) eosque secuti Bekker et Stallbaumius et Neukirchius post *ἀζήμιοι μόνον*, Muretus (Astius, Cobetus (Mnemosyne 1862), Campbellius, Hartmanus) *μέν* adiciendum esse putarunt. Utrique temere. Nam illi, qui *μόνον* potuerit excidere ex libris, in dubio relinquunt; hi in eo errant, quod ignorant voculam *μέν* a Platone saepius, vel in rebus maxime contrariis omitti, nempe ubicumque ea posita absone aures tangerentur.

Quod huic accideret loco, si *μέν* post *δίκαιοι* positum alterum subsequeretur. Similiter *μέν* omittitur: rep. II. 357 c *ταῦτα γὰρ ἐπίπονα φαῖμεν* (omisso *μέν*) *ἄν, ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς*; rep. III. 398 a *προσκυνοῖμεν* (om. *μέν*) *ἂν αὐτὸν ὡς ἱερὸν καὶ θαυμαστὸν καὶ ἡδύν, εἴποιμεν δ'ἂν ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῖν κτλ*, ubi inserendam voculam *μέν* perperam censuit Richardsius (The Classical Rev. vol. VII. p. 251): Theaet. 187 e *ψευδῆ* (om. *μέν*) *φαμεν ἑκάστοτε εἶναι δόξαν καὶ τινα ἡμῶν δοξάζειν ψευδῆ, τὸν δ'αὖ ἀληθῆ*. Vel omnino necesse non est, ut *μέν* ponatur, ubi res contrariae sibi opponuntur. Cf. rep. III. 389 b *δῆλον, ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς* (om. *μέν*) *δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον*; item in enuntiato subsequenti: *Τοῖς ἄρχουσι* (om. *μέν*) *κτλ*; rep. III. 392 b *καὶ ὡς λυσιτελεῖ* (om. *μέν*) *τὸ ἀδικεῖν, ἐὰν λανθάνῃ, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἀλλότριον μὲν ἀγαθόν, οἰκεία δὲ ζημία*; Euthyph. 3 b *καινοὺς* (om. *μέν*) *ποιοῦντα θεούς, τοὺς δ'ἀρχαίους οὐ νομίζοντα*. Alia exempla positae particulae *δέ* non praecedente *μέν* collata habes in indice I. rei publicae editae ab Adamo 1902.

rep. II. p. 378 c d.

Richter (Neue Jahrbücher für Philologie und Pädagogik 1867 S. 138) (Baiter (1881) Campbellius Adamus): *ἀλλ' εἴ πως μέλλομεν πείσειν, ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο οὐδ' ἔστι τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσί, καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν.*

Astius (Bekker Schneider Hermannus): *τοιαῦτα λεκτέα* (*λ.* omisit Herm.) *μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις, καί τοὺς ποιητὰς κτλ.*

Stallbaumius in edit. prima 1829 (in secunda 1858 dubitavit): *τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσί, καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις, καὶ τοὺς ποιητὰς κτλ.* —

Duae igitur sunt res, quae hoc loco in dubium revocantur; primum utrum *λεκτέα* ponendum an omittendum potius sit; deinde quo modo enuntiatio haec recte interpungatur. Atque illud quidem ita mihi decernendum videtur ut *λεκτέα* vocabulum utique suppositicium esse existimes, quoniam

primum aliquot meliores libri manu scripti in iisque optimus Paris. A id omittunt;

deinde, quia ei, qui habent *λεκτέα*, minime inter se consentiunt, et *λεκτέα μᾶλλον* (Venet. *II*) et *μᾶλλον λεκτέα* exhibentes; unde tuo sumas iure *λεκτέα* genuinum non esse, eorum immo opera illatum, qui textui medelam adhibendam esse censuerint;

quia denique haud possis explicare, cur librarii in eis, ubi deest, codicibus *λεκτέα* omiserint.

Ergo vera loci scriptio una haec est: *τοιαῦτα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς κτλ.*

Accedamus iam ad id, quod alterum proposuimus, quo modo haec enuntiatio recte incidatur. Quam rem Richter quidem falso diiudicasse mihi videtur. Nam verbis *καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις* iunctis cum *καὶ τοὺς ποιητὰς κτλ.* haereas in altera vocula *καὶ* ante *τοὺς ποιητάς* posita, ut plane supervacanea, quamobrem Madvigius eam delevit; deinde poëtas Graecos non solum *πρεσβυτέροις*, sed haud minus in usum puerorum elementa ediscentium poëmata fecisse constat.

Melius Schneider eumque secutus Hermannus sententiam interpunxerunt, et tamen falso, quia sola ea, quam Stallbaumius in prima edit. adhibuit, ratio recta est; quod ex eo apparet

primum quod vocabulum *γιγνομένοις* voculae *εὐθύς* opponitur, scilicet initio ea, quae inde consequuntur, idem igitur dativus *πρεσβυτέροις γιγνομένοις* sibi vult quod praepositio *πρός* cum accusativo coniuncta; qua in re non est quod haereas, quoniam et symp. 203 a praepositio *πρός* simplici dativo mutatur: *θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται, ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ἐγρηγορόσι καὶ καθεύδουσι.* Similiter praepositio mutatur simplici casu obliquo soph. 248 a: *Καὶ σώματι μὲν ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθήσεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δὲ ψυχῇ πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν;* Phaed. 88 c — — *εἰς ἀπιστίαν καταβαλεῖν οὐ μόνον τοῖς προειρημένοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕστερον μέλλοντα ῥηθήσεσθαι;* leg. X. 889 b *τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ ξυμπέπτωκεν ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ μαλακὰ πρὸς σκληρὰ κτλ.*

Iam omnis tolletur dubitatio, si ea perlegeris, quae Plato rep. II. 380 b c scribit, unde apparet velle philosophum opponere et pueris adultos et prosae orationi poëtarum carmina: *διαμαχετέον παντὶ τρόπῳ μήτε τινὰ λέγειν ταῦτα — μήτε τινὰ ἀκούειν, μήτε νεώτερον μήτε πρεσβύτερον, μήτ' ἐν μέτρῳ μήτε ἄνευ μέτρου μυθολογοῦντα.*

Hunc igitur in modum locus 378 c d legendus est: *τοιαῦτα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσί, καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις, καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν*: talia potius narranto puerulis statim et senes et anus, et ipsis iis qui iam adoleverunt, atque etiam poëtae, ut huius generis carmina faciant, sunt cogendi.

rep. III. 396 e.

καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ λέξις (sc. probi poëtae) *μετέχουσα μὲν ἀμφοτέρων, μιμήσεώς τε καὶ τῆς ἄλλης διηγήσεως, σμικρὸν δέ τι μέρος ἐν πολλῷ λόγῳ τῆς μιμήσεως.*
J. Adamo (The Classical Rev. 1896 vol. X. p. 384 et in maiore editione reip. 1902) a codicum scriptione recedendum esse videtur mutanti: *τῆς ἁ π λ ῆ ς διηγήσεως.* Haud sciam an parum perspexerit, quid Plato vocabulo *διήγησις* cum alibi tum hoc loco significari velit. Ex eis, quae 394 d philosophus affert, *πότερον ἐάσομεν τοὺς ποιητὸς μιμουμένους ἡμῖν τὰς διηγήσεις ποιεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν μιμουμένους, τὰ δὲ μή,* apparet *διήγησιν* notionem esse latius patentem, cui ut angustius circumscriptae notiones *μίμησις* et *ἀπαγγελία* (v. 394 c) subiunguntur. Quid igitur est, quod haereas in eo, quod dicit, probi poëtae elocutionem participem esse et *μιμήσεως* et *τῆς ἄλλης διηγήσεως*, h. e. alterius partis illius, quae continetur sub notione *διήγησις*, nimirum *τῆς ἀπαγγελίας* sive *τῆς ἁπλῆς διηγήσεως* (v. 394 b)?

Verumenimvero notandum est hanc quam modo demonstravimus *τῆς διηγήσεως* significationem paulo post a Platone ipso oblitterari aliudque quiddam vocabulo *διήγησις* significari. Dicit enim 397 a b: *καὶ ἔσται δὴ ἡ τούτου λέξις* (sc. mali poëtae) *ἅπασα διὰ μιμήσεως φωναῖς τε καὶ σχήμασιν, ἢ σμικρόν τι διηγήσεως ἔχουσα.* Patet hic quidem *διήγησιν* plane idem esse, quod *ἀπαγγελία* sive *ἁπλῆ διήγησις*.

Varia autem vocabulo *διήγησις* significari hic vel illic posito cum parum considerarent Platonis editores et interpretes, etiam in alio haeserunt loco, ita ut putarent graviorem textui adhibendam esse medelam. Legitur enim in codicibus p. 397 a de

malo poëta: *Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὴ τοιοῦτος αὖ, ὅσῳ ἂν φαυλότερος ᾖ, πάντα τε μᾶλλον διηγήσεται, καὶ οὐδὲν ἑαυτοῦ ἀνάξιον οἰήσεται εἶναι, ὥστε πάντα ἐπιχειρήσει μιμεῖσθαι σπουδῇ τε καὶ ἐναντίον πολλῶν κτλ.* Aperta sententia est: Malus poëta non ita delicate quidvis sumet tractandum nihilque se indignum iudicabit, ita ut ne dubitet quidem res quaslibet ipse imitari. Summa igitur enuntiati huius vis inest in *πάντα διηγεῖσθαι*, cui ut consequens subiungitur *πάντα μιμεῖσθαι.* Hanc vero sententiam Socrates pronuntians simul angustius eam circumscribit et paululum alio, ac primum instituerat, declinat. Pergit enim: *καὶ ἔσται δὴ ἡ τούτου λέξις ἅπασα διὰ μιμήσεως —, ἢ σμικρόν τι διηγήσεως ἔχουσα.* (In iisdem his verbis etiam vocabuli *διήγησις* significationem aliam fieri iam supra demonstravimus). —

Mendosum igitur esse verbum *διηγήσεται* in enuntiatione modo exscripta censuerunt viri docti omnes fere scilicet existimantes verbum *διηγεῖσθαι* utique idem esse quod *ἀπαγγέλλειν*, quod quam falsum sit, iam saepe demonstravimus. Schneiderus igitur pro *διηγήσεται μιμήσεται* textui inserit, quia *τὸ διηγεῖσθαι* (quod falso narrare interpretatur i. e. *ἀπαγγέλλειν*) boni potius poëtae quam mali proprium sit. Madvigius autem proposuit, ut scriberetur *μιμήσεται ἢ διηγήσεται.* Alteramutram harum emendationum pars multo maior recepit editorum vel interpretum: illam Hermannus Schmelzer Hartmanus Adamus, hanc Baiter Campbellius Heller (curae criticae 14). Quorum haud scio an nemo optimum Neukirchii libellum norit, quo omnis acute transigitur res, ut iam satis esse existimem, titulum eius apposuisse, qui est: In Platonis Politiam Quaestionum Philologicarum particula I Lipsiae 1834, part. II. Dorpati 1835.

rep. III. p. 413c.

— — δόγματος, τοῦτο ὡς ποιητέον, ὃ ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν. Haec omnes fere praebent libri manu scripti. Quibus adversantes secundum Venet. Ξ Astius Bekker Stallbaumius Schneider Turicenses Campbellius Hartmanus Adamus verba αὐτοῖς ποιεῖν ut glossema omittenda coniecerunt, Hermannus βέλτιστον εἶναι αὐτοὺς ποιεῖν scribendum censet. Atque videtur animos nostros offendere, quod de uno vocabulo βέλτιστον duo simul pendent nomina obiecta (πόλει — αὐτοῖς); quod qui fieri possit, facile intelleges, si reputaveris, huius enuntiati structuram ex hisce duabus sententiis coortam ac confusam esse: ὃ ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶναι et: ὃ ἂν ἀεὶ δοκῶσι βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν.

Ceterum tali modo haud raro obiectum duplicatum in Platonis libris invenitur. Cf. rep. III. 416c ἥτις μήτε τοὺς φύλακας ὡς ἀρίστους εἶναι παύσοι αὐτούς (quod Stallbaumius falso sic vertit: „custodes ipsos, per se spectatos"); rep. IV. 424a ὅτι δεῖ ταῦτα κατὰ τὴν παροιμίαν πάντα ὅτι μάλιστα κοινὰ τὰ φίλων ποιεῖσθαι (ex quibus idem Stallb. delet τὰ, emendat τῶν φίλων, Hartmanus τὰ φίλων expungit); rep. IV. 429c διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν τὸ ἔν τε λύπαις ὄντα διασῴζεσθαι αὐτήν, qui locus non tantopere hercle vexatus esset, si reputavissent viri docti duo enuntiata hoc enuntiatum in se continere: ἔλεγον δὲ αὐτὴν διὰ παντὸς σωτηρίαν et: ἔλεγον δὲ διὰ παντὸς σωτηρίαν τὸ — — διασῴζεσθαι. —

Sed ut redeamus eo, unde digressi sumus, loci huius structuram etiam alia ratione ad liquidum perducere licet reputanti saepissime a Platone con-

strui *ποιεῖν* sive *δρᾶν τινί τι* (rep. I. 345 b, I. 332 a, legg. IV. 713 d, VIII. 843 c, apol. 30 a, Lach. 200 d, Charm. 157 c alias), ita ut hic singula hunc in modum conectas: *ὃ ἂν δοκῶσι βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν τῇ πόλει.*

rep. III. p. 414 d e.

καὶ ἐπιχειρήσω — πείθειν — —, ὡς ἄρ' ἃ ἡμεῖς αὐτοὺς ἐτρέφομέν τε καὶ ἐπαιδεύομεν, ὥσπερ ὀνείρατα ἐδόκουν ταῦτα πάντα πάσχειν τε καὶ γίγνεσθαι περὶ αὐτούς, ἦσαν δὲ τότε τῇ ἀληθείᾳ ὑπὸ γῆς ἐντὸς πλαττόμενοι καὶ τρεφόμενοι — —, ἐπειδὴ δὲ παντελῶς ἐξειργασμένοι ἦσαν, καὶ ἡ γῆ αὐτοὺς μήτηρ οὖσα ἀνῆκε, καὶ νῦν δεῖ (Monac. q; Paris Α: *δή*) *ὡς περὶ μητρὸς καὶ τροφοῦ τῆς χώρας ἐν ᾗ εἰσι βουλεύεσθαι.*

Astius (Stallbaumius Hartmanus) voculam *καὶ* priorem (*καὶ ἡ γῆ* — —), Baiter posteriorem (*καὶ νῦν δεῖ* — —) expungendam censent. Schneider autem postquam in rei publicae editione ipsa duas particulas arctius inter se hic conecti voluit, in additamentis *καὶ* illud, quod est ante *ἡ γῆ*, easdem vices gerere interpretatus est, quas Thucyd. II. 93, 4 *ὡς δ' ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς;* Thucyd. IV. 8, 9 *ὡς σ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον;* quo in genere numeres hunc ipsius Platonis locum: legg. III. 685 c *καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε;* patet in his omnibus voculam *καὶ* significare „ita, sic", non istud quod vult Schneider. — Eandem amplexus sententiam Campbellius vertit: „and when they were ready, even then the Earth sent them forth," Hermanno locus sic emendandus videtur: *ὡς ἡ γῆ* — — *ἀνῆκε* (sc. *ἐπιχειρήσω πείθειν*). —

Haud sciam an in cassum disseruerint hi omnes, quoniam commate post *ἐξειργασμένοι ἦσαν* deleto

nihil iam est, in quo haereas: *ἐπειδὴ δὲ παντελῶς ἐξειργασμένοι ἦσαν καὶ ἡ γῆ αὐτοὺς μήτηρ οὖσα ἀνῆκε, καὶ νῦν δεῖ ὡς περὶ μητρὸς — — βουλεύεσθαι;* cum olim patria tamquam matre usi simus, matris nunc quoque honores ei tribuere debemus.

rep. IV. p. 424 a.

καὶ μήν, εἶπον, πολιτεία ἐάνπερ ἅπαξ ὁρμήσῃ εὖ, ἔρχεται ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη. Dubitant viri docti, quonam modo sint interpretanda haec: *ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη.* Proposuit Astius, „sicut orbis crescens," similiter ac magis definite Stallbaumius: „sicut circulus procedit ita, ut semper crescat et augeatur, numquam minuatur." Videlicet respicit ad celeritatem circuli sive rotae semper crescentem: at qui potest circulus ipse dici crescere, si celeritas crescit? Quam difficultatem evitans Campbellius interpretatur: „the word *αὐξανομένη* is not be pressed into the comparison. A hoop or wheel, when once started well, goes on smoothly." Sed fieri non potest, ut significatio *τοῦ αὐξάνεσθαι* non pertineat ad rem comparatam, participio *αὐξανομένη* in ultima enuntiatione vocabula *ὥσπερ κύκλος* subsequente. Ideo Herwerdenius respici censuit ad circulos aquae motae magis magisque crescentes voluitque vocabula *ἐν ὕδατι* textui inseri; quod audacius esse nemini non videbitur.

Illud pro certo statuas: *ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη* breviter esse dictum pro *ὥσπερ κύκλος αὐξανόμενος αὐξανομένη. κύκλον αὐξανόμενον* autem equidem nihil aliud intellegere possum nisi *ἕλικα*, spiram.

rep. IV. p. 430 e.

Κόσμος πού τις, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἡ σωφροσύνη ἐστὶ καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασι, κρείττω δὴ αὑτοῦ λέγοντες οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα ὥσπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. Sic. Malat. Florent. a, Stallbaumius, Schneider (punctum ponit post *ὥς φασι*, participium *λέγοντες ἀνακολούθως* positum esse statuens), Hermannus (scribit *φαίνεται* pro *λέγεται*), Campbellius, Adamus. — *λέγοντες* omisit Vatic. m omisso vocabulo *λέγοντες* post *τρόπον καλοῦντες*: Monac. q, Florent. β'², Bekker. *λέγοντες φαίνονται*: Florent. a², *φαίνονται λέγοντες*: Florent. α'. *φαίνονται* mg: *λέγοντες* Paris. A, Florent. c et x. *φαίνονται*: codices plurimi. *κρείττω δέ*: Venet. Ξ.

Hoc certo statuas:

primum particulam *δή* genuinam esse, cum *δέ* illatum sit in textum ab aliquo, qui loci sensum parum intellexerat. Socrates enim, postquam praemisit *σωφροσύνην* ab hominibus vulgo *ἐπιθυμιῶν ἐγκράτειαν* appellari, inde, e vocis significatione, efficit eos *κρείττω αὑτοῦ* hominem temperantem appellare;

item recte legitur *φαίνονται*, quia id omnes tradunt libri manu scripti meliores in eisque optimus Paris. A.

At suppositicium *λέγοντες* existimandum est, quia plurimi libri omnino id omittunt, contra qui habent, maxime inter se dissident exhibentes et *φαίνονται λέγοντες* et *λέγοντες φαίνονται*; tres autem libri non nisi in margine adscriptum verbum istud habent; unus denique vocabulum *καλοῦντες* mutat. Unde consequitur suppositicium esse *λέγοντες*.

His transactis iam patet loci huius verba haec esse: *ἐγκράτεια ὥς φασι κρείττω δὴ αὑτοῦ φαίνονται οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον κτλ.* quae hunc in modum

sunt interpungenda: *Κόσμος πού τις ἡ σωφροσύνη ἐστὶ καί ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, — ὥς φασι· κρείττω δὴ αὑτοῦ — φαίνονται — οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον κτλ.* interpretanda autem sic: *κρείττω δὴ αὑτοῦ (φασι τὸν σώφρονα), φαίνονται κτλ.*

Suspicor enim Socratem in cogitationibus plane defixum lentius hic verba proferre atque ita eloqui, ut enuntiationibus non plane confectis ea tantum eluceant, quae maioris sint momenti. — At haereat aliquis in *φαίνονται* vocabulo, quod praeter vulgarem orationis Graecae legem sicut *οἶμαι, ἔφη, φαμέν* aliaque rectae, quae dicitur orationi insertum hic videtur. At non ita res se habet. Immo Socrates, quoniam ea, quae animo eius occurrunt, enixe sectatur, neglecta scilicet sententiarum, quas enuntiat, forma, ipse ad conclusionem, quam concludit, tamquam Glauconis vice respondet, dicens manifesto quidem videri homines temperantiae illam, quam continet *ἐγκράτεια* vocabulum, vim attribuere.

Illam denique enuntiandi rationem haud alienam esse a Platonis oratione, similis docet locus reip. V. 465 c *Τά γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν, κολακείας τε πλουσίων — πένητες — ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας κτλ.*

rep. IV. p. 439 c.

Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μὲν κωλῦον τὰ τοιαῦτα ἐγγίγνεται, ὅταν ἐγγένηται, ἐκ λογισμοῦ κτλ. Sic omnes et libri manu scripti et editores praeter Schneiderum (postea dubitasse videtur, vide Additamenta) eumque secutos Campbellium, Adamum, Hartmanum, qui scribendum esse censent: *τὸ μὲν κωλῦον — — ἐγγίγνεται, ὅταν ἐ γ γ ί γ ν η τ α ι.* Quod quam falsum sit, facile ex hisce apparet multisque aliis locis Platonicis:

rep. VII. 541 b *καὶ ὡς ἂν γένοιτο, εἴπερ ποτὲ γίγνοιτο, δοκεῖς μοι κτλ.* Parm. 139 d *ὅτι οὐκ, ἐπειδὰν ταὐτὸν γένηταί τῳ τι, ἓν γίγνεται;* Phaed. 79 d *ὡς συγγενὴς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου τε γίγνεται, ὅτανπερ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γένηται — — καὶ — —;* apol. 31 d *ἣ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με.*

Etiam ea minus quadrant, quae volunt mutare Herwerdenius (Mnemosyne XIX. p. 326) rep. II. 371 c *αὐτοῦ γὰρ δεῖ μένοντας αὐτοὺς περὶ ἀγορὰν τὰ μὲν ἀντ' ἀργυρίου ἀλλάξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδόσθαι, τοῖς δὲ ἀντὶ αὖ ἀργυρίου διαλλάξαι* (pro *διαλλάττειν*), *ὅσοι τι δέονται πρίασθαι;* Richardsius (The Classical Rev. VIII. p. 23) rep. VI. 488 a *νόησον γὰρ τοιουτονὶ γιγνόμενον* (pro *γενόμενον*, propter sequentia participia praesentia) *εἴτε πολλῶν νεῶν πέρι, εἴτε μιᾶς.* Innumeris refutantur locis Platonicis, velut: symp. 184 a *τοῖς μὲν χαρίσασθαι, τοὺς δὲ διαφεύγειν;* symp. 222 a, 222 b, Crito 44 b, Phaed. 90 d, legg. IX. 869 ab IX. 875 d alias.

rep. IV. p. 440 b.

ταῖς δ' ἐπιθυμίαις αὐτὸν κοινωνήσαντα αἱροῦντος λόγου μὴ δεῖν ἀντιπράττειν, οἶμαί σε οὐκ ἂν φάναι γενομένου ποτὲ ἐν σεαυτῷ τοῦ τοιούτου αἰσθέσθαι.

Locus plane obscurus; quem ut genuinum retinere aut in integrum restituere ut vitiatum hisce modis conati sunt hi viri:

Schneider Campbellius Adamus codicum scriptionem tenent: *μὴ δεῖν ἀντιπράττειν;* cogitatione enim adiciendum esse *ἑαυτῷ.*

Hermannus et Stallbaumius in II. edit: — — *αὐτὸν κοινωνήσαντα, αἱροῦντος λόγου μὴ δεῖν, ἀντιπράττειν, οἶμαι κτλ.*

Bekker secutus Monac. q et Florent. β'^{1}: *μὴ δεῖν ἄν τι πράττειν.*

Stallbaumius in I. edit. Galenum secutus *μὴ δεῖν τι πράττειν.*

ego: *ταῖς δ' ἐπιθυμίαις αὐτὸν κοινωνήσαντα, αἱροῦντος λόγου μὴ δεῖν, ἀντιπράττειν δέ, οἶμαί σε οὐκ ἂν φάναι γενομένου ποτὲ ἐν σεαυτῷ τοῦ τοιούτου αἰσθέσθαι*; latine: cupiditatibus vero sociam factam (sc. iracundiam), monente ratione haud licere, immo resistendum esse eis, haud scio an non dicas tale quidquam in anima tua expertum te umquam esse.

Iam singulas harum opinionum percenseamus anquirentes, quid unaquaeque valeat ad expediendam rei difficultatem.

Atque Schneider Campbelliusque quidem idcirco errare mihi videntur, quoniam ei, qui hunc locum perlegunt, nihil verbis *μὴ δεῖν ἀντιπράττειν* possunt mente adicere nisi *αὐταῖς*, scilicet *ταῖς ἐπιθυμίαις*. Nam *ἀντιπράττειν* vocabulo *κοινωνεῖν* ut rei proprie contrariae oppositum hic esse primo patet aspectu; atqui *κοινωνεῖν* ad *ἐπιθυμίας* refertur; ipsum ergo *ἀντιπράττειν* eo referri necesse est.

Eadem de causa Hermanni (Stallbaumi) lectio reicienda est, verbum *ἀντιπράττειν* referentis ad *τὸν λόγον.*

ἂν autem, quod exstat in Monac. q et Florent. *β'*, minime videtur convenire constantiae significationi ei, quam *αἱρεῖν* verbum continet.

Galeni denique lectio, quam in codice suo Platonico deprehendisse videtur, ideo improbanda est, quia haud facile AN in omnium librorum textum potuisset irrepere, cum id tantum efficeret, ut locus obscurior redderetur.

Iam liceat mihi explanare, qua ratione hunc locum e scriptione a me restituta depravatum esse opiner. Commate post *δεῖν* utcumque exstincto facile contigit, ut *δεῖν* cum *ἀντιπράττειν* subsequente coniungeretur. Quo facto *δὲ οἶμαι* plane erat inep-

tum. Nonnulli igitur locum persanare ita conati sunt, ut mutarent *οἶμαι δέ*, quod legitur in Venet. *Ξ* et Vatic. *Θ*2; plurimi autem particulam *δέ* ut inanem omnino omiserunt.

rep. VII. p. 533 e.

ἔστι δ' ὡς ἐμοὶ δοκεῖ οὐ περὶ ὀνόματος ἡ ἀμφισβήτησις οἷς τοσούτων πέρι σκέψις ὅσων ἡμῖν πρόκειται. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη· ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν σαφηνείᾳ λέγει ἐν ψυχῇ. Sic codices fere omnes in iisque optimi, nisi quod Venet. *Π* *ἄλλο* pro *ἀλλ' ὅ* et Paris. *A* *λέγεις* super *λέγει* habent, quod nullius est momenti; deteriores pauca variant: Malat., Vindob. BEF, Monac. C, Angel. *v*, Vatic. m, Florent. a c x *α' γ'*: *λέγειν*; Monac. q et Florent. *β'* eosque secuti Bekkeri editio haec exhibent: *ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν λέξιν σαφηνείᾳ, ὃ λέγοι ἐν ψυχῇ*; item Stallbaumius enuntiatum hoc in hanc redegit formam, sed ut glossemati uncos ei addidit.

Astius vero secundum Venet. *Ξ* (eumque secuti Schneider et Adamus) ut spuria verba *ἀλλ' ὃ* — — *ψυχῇ* omnino delevit. Hermannus autem coniecit: *ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἔξω σαφήνειαν, ἃ λέγει ἐν ψυχῇ, ἀρκέσει* (*ἀρκέσει* ex *ἀρέσκει*, a quo incipit enuntiatum subsequens, deductum est). Winckelmannus (Zeitschr. für die Altertumswissenschaft 1840 p. 1282): *ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἐξέτασιν σαφηνείᾳ, ὃ λέγει ἐν ψυχῇ.* Madvigius: *ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν σαφηνείᾳ λέγ' εἰ ἐν ψυχῇ*; „sed quod modo declaret ad rem tenendam (um die Sache festzuhalten) perspicuitate, dic si intra animum tibi versatur." Campbellius: *ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν σαφηνείᾳ, ὃ λέγει ἐν ψυχῇ.* Alii alia (vide Adami reip. append. XVI. ad librum septimum). —

Supersedere mihi videor negotio refutandi haec omnia. Ipsa per se refutantur: quodcumque enim propter nimiam orationis contortionem fusa commentariorum explanatione indigeat, profecto claudicat; praesertim cum optimorum codicum consensus ei omnino repugnet. Satis est genuina ac vera Platonis verba iam ostendere vel potius ea, quae librarii probe servarunt, recte interpungere:

ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν, σαφηνείᾳ λέγει ἐν ψυχῇ.

natura modo liqueat alicuius rei, clara tum loquitur voce in anima (nempe res).

Agit Socrates de mathematicorum scientia, cui *διάνοιαν* nomen imposuisse sese; sed haud ita multum interesse, utrum sic an aliter potius eam nuncupes; nam, quod unum maxime rem contineat, in eo esse positum, uti clarae distinctaeque obversentur animo notiones, quas quibus denique verbis enunties, nihil fere interesse; rem enim ipsam, modo clare naturam eius (*ἕξιν — φύσιν*) perspexeris, clara tamquam voce in anima loqui. — Respicit igitur philosophus ad illa, quae in Theaeteto p. 189 E habes exposita, cogitationem tacitam quandam animae orationem esse, quam doctrinam nunc ita excipit et simul accuratius definit, ut dicat potiorem interiorem illam animae orationem esse, verba tamquam inane quiddam ac supervacaneum accedere. Stoicorum autem verbis vel sic interpreteris: *λόγος ἐνδιάθετος* multo praestat *προφορικῷ*. Ceterum Plato non primum hoc loco eam sententiam profert, iam continetur reip. II. 382 b: *ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι τῇ ψυχῇ περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαί τε καὶ ἐψεῦσθαι καὶ ἀμαθῆ εἶναι καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τὸ ψεῦδος πάντες ἥκιστα ἂν δέξαιντο καὶ μισοῦσι μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ὀρθότατά γ' ἄν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν*

τῇ ψυχῇ ἄγνοια ἡ τοῦ ἐψευσμένου· ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶ παθήματος καὶ ὕστερον γεγονὸς εἴδωλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος.

rep. VIII. p. 558a.

ἢ οὔπω εἶδες ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ ἀνθρώπων καταψηφισθέντων θανάτου ἢ φυγῆς, οὐδὲν ἧττον αὐτῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ.

Teuffelius (Neue Jahrbücher für Philologie und Pädagogik 1876 Bd. 113 S. 113) fieri posse iudicat, ut *αὐτῶν* hoc loco intellegas „auf eigene Faust", sed tamen satius esse in locum pronominis *αὐτῶν* substituere *αὐτοῦ*: „an Ort und Stelle." At illud quidem hoc loco significari nequit. Immo, ut assolet, *αὐτῶν* hic nihil aliud est nisi „sie." Repetitur vero pronomen personale, substantivo iam posito, utpote in sermone hominum solutius inter se colloquentium, ut id, quod substantivo significatur, penitus insinuetur in animos audientium. Germanice: Hast du noch nicht Menschen gesehen, wie sie —. Nihil igitur est, quod *αὐτῶν* mutes in *αὐτοῦ*, nec magis, quod sequaris Henricum Weil,*) locum emendantis hunc in modum: *Ἢ οὔπω εἶδες ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ ἄνθρωπον* (pro — *ων*) *τῶν* (additum) *καταψηφισθέντων θανάτου ἢ φυγῆς οὐδὲν ἧττον αὖ τῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ* („les mots *τῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ* désignent ceux qui ont le droit de rester dans la ville et n'ont pas besoin de se cacher."

Etiam saepius accidit, quod contrarium est, scilicet ut pronomen personale ponatur eoque posito etiam substantivum ad rem magis dilucidandam ut

---

*) Revue de philologie, année et tome VIII 1884 p. 171.

appositio addatur. Patet in his omnibus, id quod haud pauci solent interpretari, ut *αὐτὸς* vertant „ipse", sensu plane carere. Cf. rep. VI. 448c *αὐτοὺς δὲ αὐτῷ ἀεὶ τῷ ναυκλήρῳ περικεχύσθαι*, ex quibus Bywater (Journal of Philology 1881 X. p. 73) pronomine *αὐτῷ* expuncto substituere vult *αὖ;* Herwerdenius *αὐτῷ* omnino delet (Mnemosyne 1884 XII. p. 319 sq.). rep. II. 370e *Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, κατοικίσαι γε αὐτήν, τὴν πόλιν, εἰς τοιοῦτον τόπον, οὗ ἐπεισαγωγίμων μὴ δεήσεται, σχεδόν τι ἀδύνατον.* Campbellius itemque Adamus pronomine *αὐτήν* „ipsam" hoc loco significari contendunt: „*αὐτήν* opposes the state to the previously mentioned individuals, who are included in it." Claudicat interpretatio haec nec *αὐτήν* „ipsam" hic intellegi potest. Quocirca olim Stallbaumius, postea Herwerdenius mutari voluerunt *αὖ τὴν πόλιν*, quod Hellerus improbavit, *κατοικίσαι γε ταύτην τὴν πόλιν* ipse commendans. Hartmanus denique *τὴν πόλιν* fortiter abiecit.

rep. IX. 579a *Οὐκοῦν ἀναγκάζοιτο ἄν τινας ἤδη θωπεύειν αὐτῶν, τῶν δούλων, καὶ ὑπισχνεῖσθαι — —.* Etiam hinc substantivum *τῶν δούλων* pronomen personale subsequens ut glossema quidam deleverunt, Astius (in tert. edit.) et Herwerdenius (Mnemos. 1884 vol. XII). Ipse Schneiderus eumque secutus Adamus *αὐτῶν* falso pro „ipsorum" dictum interpretatur.

Simile quiddam in aliis accidit pronominibus, scilicet ut res, quae pronomine significatur, substantivo apposito fusius declaretur. Sic rep. VII 537c *τά τε χύδην μαθήματα παισὶν ἐν τῇ παιδείᾳ γενόμενα τούτοις συνακτέον εἰς σύνοψιν οἰκειότητος ἀλλήλων, τῶν μαθημάτων, καὶ τῆς τοῦ ὄντος φύσεως.* Arthurius Platt (The Classical Rev. 1889 III. p. 72) *τῶν μαθημάτων* abiciendum esse arbitratur, id quod temere factum iam Cook Wilson demonstravit (The Academy 1889 N 877 p. 136).

rep. III. 402 c *οὓς φαμεν ἡμῖν παιδευτέον εἶναι, τοὺς φύλακας;* Herwerdenius (Mnemosyne 1883 p. 343) suo more *τοὺς φύλακας* expungit.

rep. IV. 429 e *καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται, τὸ βαφέν.* Idem Herwerdenius offendit in *τὸ βαφέν.*

Eiusdem generis est, quod legimus rep. X. 618 e — — *χείρω μὲν καλοῦντα, ὃς αὐτὴν ἐκεῖσε ἄξει, εἰς τὸ ἀδικωτέραν γίγνεσθαι.* Herwerdenius: *ἐκεῖ* (i. e. *ἐν Ἅιδου*) pro *ἐκεῖσε.*

rep. VIII. p. 559 b.

Ἡ μέν γέ που τοῦ σίτου (sc. *ἐπιθυμία*) *κατ' ἀμφότερα ἀναγκαία, ᾗ τε ὠφέλιμος ᾗ τε παῦσαι ζῶντα δυνατή.*

Sic libri manu scripti omnes praeter Monac. q et Florent. β', qui habent: *ᾗ τε μὴ παῦσαι ζῶντα δυνατή*, quod Campbellius amplectens sic interpretatur: and because a man cannot suppress it while he lives. In aperto est hanc lectionem derivatam esse a textu ceterorum librorum; volebat enim aliquis id, quod obscurum ac mendosum est in illis, ita corrigere, ut inculcaret *μή*, quod male fecit: nam si quidem *μή* genuinum esset, non video, quam ob causam ex omnibus potuisset excidere libris.

Maior vero editorum pars (Bekker Stallbaumius Schneider Turicenses Adamus) illam, quae in plerisque exstat libris, tenent lectionem *ᾗ τε παῦσαι ζῶντα δυνατή*, existimantes mente adiciendum esse: si non expleatur. At sensus, qui hisce continetur verbis, minime id exprimit, quod Socrates vult dicere. Anquirit enim philosophus, utrum ciborum cupiditas necessaria sit necne. Atqui cupiditas, uti p. 558 d definiit, necessaria ita demum appellanda est, aut si fieri nullo modo potest, ut ei resistas, aut si res utiles inde profluunt. Porro

Glauco iam affirmat esse necessariam ciborum cupiditatem: *Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ τοῦ φαγεῖν* (*ἐπιθυμία*) — — *ἀναγκαῖος ἂν εἴη; Οἶμαι.* Ergo necesse est aut utilis eadem sit aut is, qui ea afficitur, reprimere eam non possit. Quae sententia minime continetur verbis *παῦσαι ζῶντα δυνατή.* Ceterum quid sibi velit *ζῶντα παύειν* haud sane quisquam intellegat, nisi addito casu genitivo certa aliqua ratio indicatur.

Hermannus coniciens *ἥ τε παῦσαι ζῶντα οὐ δυνατή* verum loci huius sensum restituere conatur. Sed non restituit. Nam propter vocabulum *δυνατή* ambigue positum vocem *ζῶντα* tam pro obiecto quam pro subiecto accipere licet, sed potius pro obiecto, id quo utique est falsum. Praeterea, ut Plato scripserit *οὐ δυνατή* haud facile intellegas, qui librarii omiserint *οὐ;* quam ob rem ipse Hermannus dubitavit, utrum rectius *οὐ δυνατή* an *ἀδύνατος* legeretur. — Eadem de Richardsii (The Classical Rev. VIII. p. 293) coniectura est reprehensio, scilicet sic scribentis: *ἥ τε παῦσαι ζῶντι οὐ δυνατή.*

Equidem censeo genuina Platonis verba haec esse:

ἥ τε παῦσαι ζῶντι ἀδύνατα,

h. e. *ἥ τε παῦσαι αὐτὴν ζῶντι ἀδύνατά ἐστιν.* Littera *ι* verbi *ζῶντι* a librario parum cauto omisso, quod facile potuit contingere, ei, qui postea Platonis Politiam descripserunt, litteram *α*, quae prima est verbi *ἀδύνατα*, pro exitu ad *ζῶντ* pertinente habebant, ita ut legerent: *ἥ τε παῦσαι ζῶντα δυνατά.* Textus autem tali modo depravatus, ut *δυνατά* subiecto conveniret, ab aliquo, qui librum recenseret, in hanc nostrorum codicum formam correctus est: *ἥ τε παῦσαι ζῶντα δυνατή.*

Adiectivum autem praedicatum neutrum numeri pluralis pertinens ad infinitivum etsi non ita saepe, tamen nonnusquam a Platone ponitur; cf. rep. III.

416e: *οὐδὲ ὅσια* (sc. *ἐστίν*) *τὴν ἐκείνου κτῆσιν — — — μιαίνειν;* rep. V. 452c *ἐδόκει αἰσχρὰ εἶναι καὶ γελοῖα — — γυμνοὺς ἄνδρας ὁρᾶσθαι,* legg. VI. 770b *Ἀλλ' οὖν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα* (sc. *τοῦτο ποιεῖν*)*;* legg. VIII 834d *θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια* (sc. *ἐστιν*) *βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας.*

Vita auctoris.

Natus Hamburgi anno 1880 Monachium veni anno 1884. Gymnasii studiis ibi absolutis universitatem Ludovico-Maximilianam frequentare coepi antumno anni nonagesimi noni. Atque primum quidem ad iuris consultos me contuli; sed cum parum acquiesceret animus in legum siccitate, anno post ad antiquitatis studium transii. Saeculi huius anno secundo priore, anno tertio altera parte publici philologorum examinis probatus sum.